

Opinia została sporządzona przez eksperta zewnętrznego, który został wskazany przez podmiot uprawniony.

OPINIA ZEWNĘTRZNA

**AUTOR WSKAZANY PRZEZ POSEŁ KAMILĘ GASIUK-PIHOWICZ
PRZEWODNICZĄCĄ KOMISJI SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA**

Opinia wyraża pogląd Autora i nie może być utożsamiana ze stanowiskiem Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji, które pełniło wyłącznie rolę pośredniczącą w procesie zamawiania opinii.

**dr hab. Jacek Potulski, prof. ucz.
Uniwersytet Gdański**

Warszawa, 8 kwietnia 2024 r.

OPINIA PRAWNA

**Odpowiedź na pytania dotyczące przepisów nowelizujących
ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa
w zakresie pytania zadanego przez Biuro Analiz Sejmowych**

Sporządzający opinię:

**dr hab. Jacek Potulski, prof. ucz.
Adwokat**

Informacje o autorze:**Wykształcenie:**

doktor habilitowany nauk prawnych w zakresie prawa od 15 kwietnia 2019 r.,

Zatrudnienie:

Od 2003 r. zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego na stanowisku asystenta (2003-2005), adiunkta (2006-2019), profesora uczelni w Katedrze Prawa Karnego Materialnego i Kryminologii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Kierownik Zakładu Kryminologii. (2019 - ...). Prowadzi zajęcia z zakresu prawa karnego.

Działalność gospodarcza

Od 2009 r. adwokat

Autor ponad 90 publikacji z zakresu prawa karnego, postępowania karnego oraz prawa medycznego.

Inne zajęcia

Współautor SIP Lex, współautor Systemu Prawa Karnego CH Beck, w latach 2012-2017 członek Wojewódzkiej Komisji ds. Orzekania o Zdarzeniach Medycznych, Członek i sekretarz Rady Naukowej programu antykorupcyjnego United Nations Global Compact (2022-2023).

I. Podstawa prawna:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) – dalej: Konstytucja RP;
2. ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z) – dalej: k.p.k.;
3. ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2021 r., 269) – dalej: ustawa o KRS;
4. projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk nr 219) – dalej: Projekt.

II. Opis stanu faktycznego i zastrzeżenie:

W dniu 15 stycznia 2024 r. Przewodnicząca Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka zwróciła się do autora – za pośrednictwem Biura Analiz Sejmowych - z Prośbą o sporządzenie opinii: opinii na temat **rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk nr 219) ze**

szczególnym uwzględnieniem art. 3 ust. 2 (ograniczenie biernego prawa wyborczego).

Zastrzeżenie

Autor zastrzega, że przedstawione niżej uwagi mają charakter autorski, są wyłącznie poglądem autora będącym efektem dokonanej wykładni przepisów prawnych i jako takie formalnie nie wiążą organów Państwa.

III. Cel opinii:

Celem niniejszej opinii jest udzielenie eksperckiej opinii w zakresie wskazanym przez Przewodniczącą Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka

IV. Analiza prawna

Uwagi ogólne.

Proponowana nowelizacja ustawy o KRS jest oczywistą konsekwencją zmian w zasadach powoływania sędziów dokonywanych w czasie rządów Zjednoczonej Prawicy w latach 2015-2023. Nie budzi więc wątpliwości, że w kontekście stabilnego orzecznictwa TSUE, ETPCz, SN i NSA (projektodawca wskazuje tutaj na orzecznictwo ETPCz - wyroki w sprawach: Reczkowicz przeciwko Polsce z dnia 22 lipca 2021 r. - skarga nr 43447/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce z dnia 8 listopada 2021 r. - skargi nr 49868/19 i 57511/19, Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce z dnia 7 lutego 2022 r. - skarga nr 1469/20, Broda i Bojara przeciwko Polsce z dnia 29 czerwca 2021 r. – skargi nr 26691/18 i 27367/18, Grzęda przeciwko Polsce z dnia 15 marca 2022 r. - skarga nr 43572/18, Wałęsa przeciwko Polsce z dnia 23 listopada 2023 r. – skarga nr 50849/21, wyroki TSUE - z dnia 19 listopada 2019 r. - sprawa AK z połączonych skarg C 585/18, C 624/18, C 625/18, wyrok Wielkiej Izby Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 6 października 2021 r. w sprawie o sygn. C-487/19, orzeczenia SN - wyrok z dnia 5 grudnia 2019 r. III PO 7/18, OSNP 2020/4/38, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r. III PO 8/18, OSNP 2020/10/114, uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. BSA I-4110-1/20 oraz orzeczenia NSA - m.in. postanowienie z dnia 26 czerwca 2019 r. II GOK 2/18, wyrok z dnia 11 października 2021 r., II GOK 9/18, wyroki w sprawach II GOK 10/18, II GOK 11/18, II GOK 12/18, II GOK 13/18, II GOK 14/18 wszystkie z dnia 21 września

2021 r.) nie można neo - Krajowej Radzie Sądownictwa przypisać waloru niezależności niezbędnego dla prawidłowej realizacji swoich obowiązków w zakresie m.in. procedury powoływania sędziów. Stanowisko to zostało dobitnie podkreślone przez Sąd Najwyższy, który w wspomnianym wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r. (III PO 7/18) orzekł, że Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie **nie jest organem bezstronnym i niezawisłym** od władzy ustawodawczej i wykonawczej. I dalej tezy te zostały potwierdzone we wspomnianej uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA1-4110-1/20) wydanej w składzie trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Kształtowanie się orzecznictwa sądowego dotyczącego ustawy o KRS i samego KRS zostało przedstawione w uzasadnieniu Projektu i nie ma sensu tej analizy powtarzać w opinii. W tym miejscu jednak – w kontekście niżej przedstawionych rozważań – należy przypomnieć tezy uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r.:

Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (...) i dalej: Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Jednocześnie w ocenie opiniującego w uzasadnieniu Projektu niepotrzebnie pominięto trzy stanowiska nazwane wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego – wyrok z dnia 20 czerwca 2017 r., K 5/17, wyrok z dnia 25 marca 2019 r., K 12/18, wyrok z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19. W każdej z tych spraw Trybunał Konstytucyjny co

do istoty przyjął stanowisko odmienne od wspomnianego wyżej – zmiany w KRS zostały uznane za konstytucyjne, dopuszczalne i legalne. Ze względów sprawozdawczych konieczne było przedstawienie takiego stanowiska, jednakże wydaje się, że szersze omawianie tych „orzeczeń” jest jednak niepotrzebne – wskazane „wyroki” zostały wydane przez składy z udziałem tzw. dublerów. W każdym z wymienionych „orzeczeń” „orzekała” osoba, która została wybrana w miejsce prawidłowo obsadzone przez innego sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Były to takie osoby jak Lech Morawski, Mariusz Muszyński i Justyn Piskorski. Mieliśmy więc do czynienia z instytucją wadliwie obsadzoną (wyr. ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p-ko Polsce, 4907/18) i w związku z tym w sytuacji, w której w składzie orzekającym zasiadają tzw. „sędziowie dublerzy” „orzeczenia” takie nie wiążą kogokolwiek. W przestrzeni publicznej podważa się również status innych sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz kompetencje formalnie obecnej prezes TK. Warto jednak w opinii odnieść się do faktu, że wspomniane „orzeczenia” TK funkcjonują w przestrzeni prawnej i jako takie nie mogą być niezauważane – zostały opublikowane i na pewno miały (negatywny) wpływ na rzeczywistość – także prawną.

Ogólna ocena Projektu

Nie budzi wątpliwości, że przedstawione wyżej argumenty zmuszają do pilnych i radykalnych zmian obowiązującego prawa. **Obecnie w Polsce w zasadzie nie jest możliwe legalne obsadzenie jakiegokolwiek stanowiska sędziowskiego.** I wynika to nie z wątpliwości co do jakości obsadzenia neo-KRS ale faktu, że w zasadzie taka legalna instytucja nie istnieje. Wzmiankowane wyżej orzecznictwo TSUE ale i równolegle prowadzone sprawy przed ETPCz jasno wskazują, że neo-KRS nie jest prawidłowo powołana. A idąc dalej – skoro na starcie jej działania brakuje podstawy prawnej, nie można twierdzić, że neo-KRS istnieje jako legalny organ. Stąd też wątpliwości budzi treść art. 2 Projektu, który stanowi, iż „Z dniem ogłoszenia, w drodze obwieszczenia, o którym mowa w art. 11q ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, wyników wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 niniejszej ustawy, **ustaje działalność** w Krajowej Radzie Sądownictwa osób wybranych przez Sejm do Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym”.

W ocenie sporządzającego opinię art. 2 jest niekonsekwentny w stosunku do uzasadnienia projektu. **Skoro bowiem neo-KRS nie istnieje jako legalny podmiot, to nie może ustać jego działalność.** Po prostu z chwilą ukonstytuowania się nowego, legalnego KRS rozpoczyna on działalność. Konsekwencją tego stanowiska są również wątpliwości co do art. 4 Projektu – należy jednak uznać, że ma on charakter techniczny – z pewnością bowiem pewne „procedury” przed neo-KRS są prowadzone.

Zakres zlecenia ze strony Biura Analiz Sejmowych co do zasady dotyczy oceny całości nowelizacji, aczkolwiek w szczególności ma odnosić się do art. 3 ust. 2 Projektu. Nie sposób jednak pominąć kilku zmian, które w ocenie autora mogą mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa prawnego obywateli. Po pierwsze zmiana modelu wybierania członków KRS (sędziów) odpowiada intencji art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji RP stanowiącego, iż członków KRS wybiera się „spośród” sędziów – a więc z ich grona w ich gronie. Pozornie – system wyboru neo-KRS miał większą legitymację demokratyczną. Sędziowie byli wybierani przez ciało pochodzące z wyborów demokratycznych (Sejm). Jednakże – takie działania naruszały zasadę trójpodziału władzy i jako takie w tę demokrację godziły.

Na marginesie tylko, opiniujący widzi fakt zdecydowanego poszerzenia zawodowego kręgu, z którego dokonywano wyboru sędziów zgodnie z procedurą przed neo-KRS. Pozostaje wierzyć, że uchwalenie Projektu nie zamknie drogi do kariery sądowej przedstawicielom zawodów adwokata czy radcy prawnego jak to miało miejsce *de facto* bo nie *de iure* do 2015 r. Wprost tego typu zagrożeń w Projekcie nie widać, aczkolwiek w przebiegu procesu przygotowywania Projektu, w ocenie opiniującego, niezasadnie wyłączono udział przedstawicieli samorządów zawodowych prawników czy środowiska akademickiego w procesie wyboru członków KRS.

Pomimo wzmiankowanych wyżej „wyroków” TK praktyka wyborów części członków KRS spośród sędziów, poprzez sędziów, jako jedyna oddaje intencje Konstytucji i może być uznana za dopuszczalną i legalną – Projekt działając w tym duchu ma więc charakter proceduralny w ramach reguł ustanowionych przez Konstytucję. Demokratyzacja wyboru została zrealizowana poprzez obligatoryjny udział w proponowanym w Projekcie gremium przedstawicieli wszelkich poziomów sądów powszechnych, sądów wojskowych, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego oraz organizację wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą. Jest

to realizacja nie tylko idei Konstytucji ale również spełnienie oczywistych postulatów doktryny¹. Wprowadzenie ciała doradczego w postaci Rady Społecznej również powinno pozytywnie wpłynąć na pracę Krajowej Rady Sądownictwa. Z tej perspektywy Projekt nie budzi żadnych wątpliwości.

Odpowiedź na pytanie szczegółowe

Szczegółowe pytanie dotyczące Projektu odnosiło się do jego art. 3 ust. 2. Przepis ten ma brzmień następująco:

W wyborach, o których mowa w ust. 1, prawo kandydowania na członka Krajowej Rady Sądownictwa nie przysługuje sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem sędziów, którzy powrócili na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objęli w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym.

Nie budzi wątpliwości, że wskazany przepis ogranicza prawa poszczególnych członków grupy zawodowej – sędziów, którzy brali udział w procedurze wyboru z wykorzystaniem kwestionowanych wyżej regulacji prawnych przed neo-KRS. Ograniczenie prawa dotyczy wyłącznie biernego prawa wyborczego w odniesieniu do możliwości bycia wybranym jako członek Krajowej Rady Sądownictwa w nowym, konstytucyjnym składzie. Ograniczenie to dotyczy również tylko pierwszych wyborów dokonanych po zmianie ustawy o KRS. Oczywiście powoduje to, że istotna część sędziów zostaje pozbawiona pewnego, relatywnie niewielkiego, obszaru swoich kompetencji. Kryterium ograniczające jest wprowadzone w oparciu o argumenty opisane w uzasadnieniu Projektu. W szczególności chodzi tutaj o to, że zdaniem projektodawców *sędzia powołany z udziałem KRS w nowym składzie nie może być uznany za niezawisłego i bezstronnego, gdyż jego powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych reguł procedury powoływania sędziów*. Widać tutaj pewną niespójność – projektodawcy z jednej strony uznają,

¹ Zob. K. Grajewski, P. J. Uziębło, *Podstawowe założenia projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw z 2020 r.*, PiP 2021, nr 6, s. 43-58.

upraszczając przekaz, braki neo-sędziów w zakresie ich niezawisłości a z drugiej w żaden sposób nie kwestionują np. ich czynnego prawa wyborczego oraz, co najważniejsze, ich prawa do orzekania w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Nie kwestionując prawa autorów Projektu do nowego ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa, z wyłączeniem biernego prawa wyborczego dla tzw. neo-sędziów, opiniujący widzi uzasadnienie dla takich ograniczeń w odwołaniu *mutatis mutandis* do regulacji k.p.k. odnoszących się do procedury wyłączenia sędziego. Artykuł 41 k.p.k. przewiduje, iż *sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności*. Oczywiście nie chodzi tutaj o abstrakcyjne wyłączanie pewnej kategorii sędziów, ale o decyzje podejmowane w konkretnej indywidualnej sytuacji procesowej. Stąd też odwołanie do k.p.k. ma charakter przykładowy wskazujący na to, że w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości ocena obiektywizmu lub też potencjalnego braku obiektywizmu sędziego jest elementem orzekania. Ustawodawca nie przewiduje tutaj konieczności stwierdzenia braku obiektywizmu, ale wskazuje na uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego. Wątpliwość ta jest wystarczającą przesłanką do wyłączenia sędziego z procesu orzeczniczego, mimo że w konkretnej sytuacji sędzia orzekający w sprawie realnie zachowywał bezstronność. Przepis art. 41 k.p.k. ma bowiem charakter gwarancyjny, co uzasadnia właśnie takie, a nie inne jego rozumienie i stosowanie. Powyższa gwarancyjność winna być stosowana także w regulacjach odnoszących się do kształtowania nowego, legalnego składu Krajowej Rady Sądownictwa. Wspomniany przepis k.p.k. chroni nie tylko interesy konkretnych stron postępowania karnego, ale również obraz Wymiaru Sprawiedliwości ocenianego w ramach demokratycznego społeczeństwa.

Analizując omawiane ograniczenie wskazać należy, że członkowie nowej legalnej KRS będą potencjalnie brali udział w procedurach awansowych odnoszących się do sędziów, którzy osiągnęli pewne stanowiska w procedurze z udziałem neo-KRS oraz, czego nie można wykluczyć, w przyszłości będą weryfikowali formalne kompetencje sędziów, którzy taką procedurę przeszli. W takiej sytuacji, np. decydując o awansie tzw. neo-sędziego Sądu Okręgowego do Sądu Apelacyjnego będą w praktyce oceniali czy wcześniejszy awans był legalny. Należy przyjąć, że w sytuacji, w której, taka osoba sama przeszła wspomnianą

kwestionowaną procedurę przed neo-KRS, to ocena dokonana przez nią w czasie procedury awansowej może budzić wątpliwości co do bezstronności, niezależnie od rzeczywistych intencji sędziego pracującego w ramach struktur nowej legalnej KRS. Opiniującemu **nie chodzi więc o to, że sędzia, który przeszedł procedurę przed neo-KRS nie jest z istoty swej postawy niezawisły czy niezależny, ale o to, że w odbiorze publicznym jego decyzje, niezależnie od intencji, mogą być postrzegane jako nadmiernie subiektywne.**

W tym miejscu wątpliwości budzi brak ograniczenia sędziów w zakresie biernego prawa wyborczego do nowej, legalnej KRS, którzy byli członkami neo-KRS (najpewniej i tak te osoby spełniają kryteria wskazane w art. 3 ust. 2 Projektu) oraz osób, które co prawda nie brały udziału w procedurze awansowej, ale powstanie takiej neo-KRS wsparły – chodzi tutaj o osoby, które np. podpisały listy poparcia dla kandydatów do neo-KRS (wskazanie tych osób jest bardzo proste). Postulat ten dotyczyłby również osób, które w inny sposób czynnie wspierały proces łamania prawa w Polsce (tutaj już kryteria oceny są trudniejsze i pewnie „nieuchwytnie” ustawowo).

Jednocześnie sporządzający opinię widzi zasadność ograniczeń porównywalnych do przewidzianych wobec tzw. neo-sędziów w stosunku do sędziów wybranych z udziałem Rady Państwa jako organu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w szczególności tych, którzy będąc sędziami brali udział w strukturach PZPR. Jeżeli bowiem ustawodawca widzi wadliwość powołania szeregu sędziów w czasach, mimo wszystko, demokratycznego państwa polskiego, to tym bardziej osoby poddające się takiej procedurze w czasie władzy autorytarnej i z taką władzą współpracujące nie powinny mieć większych uprawnień.

V. Podsumowanie

Podsumowując wskazać należy, że zmiana funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa jest zasadniczym elementem demokratyzacji Państwa Polskiego. Obecny stan prawny uniemożliwia w praktyce realne powoływanie na stanowiska sędziego kogokolwiek. Radykalnie negatywna ocena obecnego stanu prawnego została dokonana na poziomie orzecznictwa sądowego międzynarodowego, ponadnarodowego, polskiego. W obecnej sytuacji nie pozostawia to ustawodawcy większego pola manewru - zasady funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa muszą zostać zmienione. Pozostawienie wyboru członków nowej, legalnej KRS

przedstawicielom sędziów, czy po prostu samym sędziom, jest zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i spójne ze wzmiankowanym wyżej orzecznictwem. Zwiększeniem demokratyzacji i bezpieczeństwa prawnego procesu wyboru sędziów do KRS jest powierzenie wyborów Państwowej Komisji Wyborczej.

Oceniana nowelizacja zawiera ograniczenia w biernym prawie wyborczym do nowej, legalnej KRS, które mogą być uznane za uzasadnione interesem publicznym. W szczególności chodzi o budowanie przekonania w społeczeństwie, że członkowie KRS w swojej pracy będą osobami bezstronnymi, które nie kierują się nawet domniemanym interesem prywatnym. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której przed KRS może dochodzić do procedur awansowych w odniesieniu do sędziów, którzy przeszli wcześniej procedurę przed neo-KRS. Jednocześnie, w ocenie sporządzającego opinię, sam fakt przejścia procedury przed neo-KRS nie wyklucza możliwości uznania sędziego za osobę niezawisłą i niezależną od władzy, niezależnie od sądu, w którym orzeka (zwłaszcza że wciąż orzekają sędziowie, którzy przeszli procedury awansowe przed instytucjami PRL), jednakże z perspektywy społecznej udział tzw. neo-sędziego w procedurach w ramach KRS może być uznany jako potencjalny wskaźnik braku bezstronności. Jest to niezależne od rzeczywistych intencji samego sędziego, chodzi bowiem nie o podejście członka nowej KRS do sprawowanych obowiązków a o postrzeganie takiej osoby w społeczeństwie. Stąd też proponowane zmiany, pomimo że ograniczają prawa wyborcze do instytucji wymiaru sprawiedliwości istotnej liczby sędziów, należy uznać za prawnie dopuszczalne.